

Доц. др *Ненад МИЛИЋ*
Криминалистичко-полицијска академија, Београд

UDK – 343.85 : 342.57
Прегледни научни рад
Примљено: 03.10.2012.

Мапирање криминала у функцији унапређења партнерских односа полиције и заједнице*

Апстракт: У контексту унапређења проактивног рада полиције нарочито је значајно постојање добрих партнерских односа полиције и заједнице. Како је један од кључних аспеката изградње партнерских односа размена информација, у раду се указује на значај картографских приказа криминала у информисању и мобилизацији чланова заједнице ка остваривању заједничког циља – унапређењу квалитета живота у заједници. Обједињујући информације из различитих извора, а сходно правилу да „слика вреди више од хиљаду речи“, картографски прикази криминала једноставно и брзо информишу грађане о криминалу и другим дешавањима од значаја за њихову безбедност, омогућујући им да уоче проблеме, препознају њихове узроке и ефективно и ефикасно делују са полицијом у циљу њихове елиминације. Указујући на једну од могућих области примене картографских приказа криминала у полицијском раду, у раду се афирмише неопходност њихове имплементације у домаћу полицијску праксу.

Кључне речи: полиција, мапирање криминала, ГИС, партнерство, рад полиције у локалној заједници.

Увод

Модел полицијске организације који се означава као „класичан“ или „традиционалан“ настао је почетком 20. века као резултат потребе за деполитизацијом, професионализацијом и сузбијањем корупције у редовима полиције (Милосављевић, 1995:290-293). Карактерише га постојање централизоване, хијерархијске, бирократске и затворене организације са јасно дефинисаним, уско постављеним циљем – контрола криминала. У средишту полицијског поступања јесте реаговање на појединачне инциденте, а не на узроке који до њих доводе.

* Овај рад је резултат реализовања научноистраживачког пројекта под називом „Развој институционалних капацитета, стандарда и процедура за супротстављање организованом криминалу и тероризму у условима међународних интеграција“. Пројекат финансира Министарство науке и технолошког развоја Републике Србије (бр. 179045), а реализује Криминалистичко-полицијска академија у Београду (2011–2014). Руководилац пројекта је проф. др Саша Мијалковић.

У профилисању традиционалног модела рада полиције нагласак је стављан на оперативне методе, процесе, ефикасност конкретних акција, а запоставила се ефективност у деловању на суштинске проблеме. Делујући на инциденте, полиција се није бавила узроцима и условима који продукују криминал, већ њиховим манифестацијама, па су они изнова генерисали нове инциденте. Овакво стање изазивало је осећај немоћи, јер иако су цела организација и начин рада полиције били подређени сузбијању криминала, резултати се нису препознавали – нити је постојало задовољство грађана радом полиције, нити су званичне статистике бележиле пад стопе криминала.

У оквиру традиционалног модела превенција је била запостављена, при чему се сматрало се да је само присуство полиције на терену имало довољан превентивни ефекат (Вуковић, 2011). Мало напора је улагано у едукацију грађана како они или њихова имовина не би постали објекат криминалног испољавања. У суштини, превентивни ефекат традиционалног модела сводио се на одвраћање и онеспособљавање (затворску изолацију) извршилаца. Међутим, један од суштинских недостатака овог концепта јесте дистанцирање полиције од грађана.

Превидело се да је заједница главни ресурс са енормним потенцијалима који полицији могу бити од користи у вршењу њене функције, а који су потпуно неискоришћени¹. Не само што је полиција престала да води рачуна о потребама заједнице, нити се сматрала обавезном за тако нешто, већ је била ускраћена вредних информација о лицима и о условима који продукују криминал. На тај начин полиција је била онемогућена да делује у претпољу криминала, а када се кривично дело и изврши, несарадња са грађанима озбиљно је лимитирала њихову ефикасност у његовом расветљавању и проналажењу извршиоца.

Ако се пође од тога да многи проблеми који захтевају полицијско поступање настају и манифестују се у локалној заједници, онда је и успостављање и одржавање партнерских односа са заједницом предуслов ефикасног рада полицијске организације. Партнерски однос подразумева да сви актери тог односа (полиција и грађани – заједница) остварују извесну корист из тог односа, при чему заједно раде и заједнички деле одговорност у случају неуспеха. Иако је у традиционалном моделу вршења полицијске функције уочено да ефикасност полиције у великој мери почива на спремности жртава и очевидаца да кривично дело пријаве и учествују у његовом расветљавању, па су се с тим у вези и покретале кампање које би грађане мобилисале да пружају подршку полицији, оне

¹ Успех полицајца на задатку умногоме зависи од тога да ли грађани прихватају и одобравају његово поступање приликом интервенције, да ли сарађују с њим и пружају му информације и потребну помоћ или су, насупротив томе, пасивни и незаинтересовани, неспремни да пруже податке, избегавају обавезу сведочења, отворено сеprotиве оправданој полицијској интервенцији итд. (Милосављевић, 1997:224).

нису производеле очекивани ефекат. Полицијски службеници нису схватили шта је то што је стварно неопходно да би се задобило поверење и подршка грађана. Очекивали су да грађани постану њихове „очи и уши“ и да је за то довољно што постоји њихов интерес да живе у безбедној заједници. Није се схватало да је код грађана, на пример, постојао страх од евентуалне освете учиниоца кривичног дела због сарадње са полицијом и да је било потребно да постоји приснији однос грађана и полиције. Другим речима, нису схватили да треба нешто и да понуде заузврат. Требало је уложити напоре и изградити однос поверења са члановима заједнице. Ако грађанин има поверења у свог полицајца, сигурно ће бити много спремнији да му повери сазнања којима располаже. Такође, полиција није схватала у довољној мери да партнерство с грађанима није могло бити засновано само на појединачним, повременим контактима са њима и честим занемаривањем бриге грађана због мање озбиљних инцидената и понашања чија контрола се у то време није сматрала делом полицијске функције. У суштини, иако је полиција знала да зависи од грађана, није се улагало довољно напора како би се добио одговор на питање шта је потребно учинити како би добила њихову помоћ и подршку која превазилази пуко пријављивање извршеног кривичног дела. Концепт рада полиције у заједници управо је настао на таквим „лекцијама“ наученим у прошлости.

Полиција остварује партнерске односе са грађанима *посредно*, преко њихових овлашћених представника (на пример, у оквиру савета за безбедност или разних комисија), или *непосредно*, у оквиру директних комуникација са грађанима (Симоновић, 2006:203-204). Суштина тог партнерског односа је да грађани (или њихови представници) заједно са полицајцима дефинишу безбедносне потребе и проблеме и заједнички учествују у њиховом решавању. Један од кључних елемената такве сарадње јесте размена информација. Управо у размени информација значајно место има мапирање криминала².

² Термин *мапирање* води порекло од енглеске речи *mapping* и у нашем језику се најпрецизније преводи као *картирање* или *картографисање*. Међутим, како се у нашој криминалистичко-полицијској стручној литератури и пракси усталио термин мапирање, у овом раду смо се определили за коришћење овог термина (осим у криминалистичко-полицијској терминологији, израз *мапирање* се користи и у другим областима – нпр. *мапирање пословних процеса*, *мапирање гена*, *мапирање рачунарских мрежа* и др.). Међутим, за разлику од термина *мапирање*, мишљења смо да се термин *мапа*, као израз англо-саксонског порекла, није у довољној мери „одомаћио“ у нашој криминалистичко-полицијској литератури и пракси, али ни у широј, колоквијалној употреби, да би однео „превагу“ над термином *картографски приказ* (карта). С тим у вези, нарушавајући терминолошку доследност коришћених термина (мапирање – мапа), у раду смо се определили да уместо термина *мапа* користимо термин *картографски приказ* (који може бити дат у виду тематских или тематско-топографских карата, као вида графичких геотопографских материјала). На крају, требало би рећи да је наставно-научна дисциплина „*Мапирање криминала*“ код нас још увек недовољно заступљена и да ће се у будућем периоду, кроз научно-стручне радове који ће се непосредно или посредно односити на ову област, показати (не)оправданост коришћене терминологије.

Картографски прикази криминала и размена информација полиције и грађана

Концепт рада полиције у заједници наглашава блиску комуникацију грађана и полиције. Један од основних задатака полицајца у оквиру овог концепта јесте одржавање непосредне и константне комуникације и размена информација са грађанима (Симоновић, 2006:118). Прилике за комуникацију могу бити бројне – почев од свакодневних контаката полицајца позорника са грађанима на улици, приликом одржавања редовних састанака полицајца задужених за безбедност на одређеном геопростору и грађана који ту живе, путем учешћа у заједничким телима (на пример, савет за безбедност), па све до различитих манифестација које се периодично организују а за циљ имају да приближе полицију грађанима (на пример, посете грађана полицијским станицама, организовање показних вежби, трибина, техничких зборова и др.).

Полиција грађане може информисати о различитим аспектима своје професије³, али свакако су најзначајнија она питања која се односе на стање и кретање криминала у локалној заједници, и догађаје који нарушавају квалитет живота на одређеном геопростору (угрожавање јавног реда, проблеми у саобраћају итд.) (Edelbacher, 2011:52). Ако се пође од тога да је криминала један од најозбиљнијих проблема савременог друштва који озбиљно прети да угрози квалитет живота људи, онда је и разумљиво зашто код сваког човека може постојати, мање или више изражен, страх од тога да се постане жртва кривичног дела. За полицијску организацију страх од криминала није ништа мањи и озбиљнији проблем од самог вршења кривичних дела. Страх од криминала оставља утисак неефикасности полицијске организације, чиме се нарушава поверење које грађани имају у полицију али, у крајњој линији, он може погодovati и вршењу кривичних дела. Наиме, страх од криминала може

3 Предмет информисања грађана од стране полиције може бити *организација и послови полиције* како би се, с једне стране, омогућило лакше остваривање права и обавеза грађана, а са друге, смањивање броја позива грађана у вези с проблемима за чије решавање полиција није надлежна. Не ретко, дешава се да грађани због непознавања надлежности полиције захтевају од ње предузимање одређених мера и радњи за које нема законског основа. На тај начин, због непредузимања интервенција грађани могу стећи погрешно уверење да полиција није заинтересована за њихове проблеме, или чак да штити интересе стране која крши законску норму. Осим тога, грађане треба упознати и са *овлашћењима* која имају полицијски службеници. Познавање овлашћења полицијских службеника омогућава грађанима да стекну јасну представу на који начин полиција може да ограничи њихове слободе и права, чиме се стварају реалне претпоставке контроле начина примене овлашћења од стране полиције. Међутим, то истовремено значи да је неопходно грађане упознати са начинима на који могу пријавити случајеве незаконитог поступања припадника полиције (нпр. начин подношење притужби и представки). Такође, грађане треба упознати и са *условима рада и опасностима* које са собом носи полицијска професија, као и са примерима лошег односа појединих грађана према полицијским службеницима (нпр. одбијање сарадње, непружање помоћи повређеном полицајцу и сл.), чиме се додатно може подстаћи осећај солидарности грађана са полицијом у заједничкој борби против криминалитета (Вуковић, 2005:952-953).

довести до промена навика грађана, при чему они почињу да избегавају одређена подручја, излазак из кућа у одређено доба дана, предузимају мере заштите којима своје куће и станове претварају у „тврђаве“ и др. Осим тога, грађани постају сумњичави једни према другима, чиме се деградира осећај заједништва на којем почива живот у једном суседству. На тај начин страх од криминала не само што одвраћа људе једне од других и тиме онемогућава спровођење социјалног надзора над њиховим понашањем, већ их и удаљава од „опасних“ јавних места која остају без контроле, а геопростор о којем нико не води рачуна јесте „разбијени прозор“ који, као што је већ речено, преступницима шаље поруку да нема ко да им се супротстави и да могу слободно вршити кривична дела⁴.

За страх од криминала се дуго времена сматрало да потиче од виктимизације. Сходно томе, полицијске организације су често полазиле од претпоставке да својим концентрисаним напорима усмереним ка расветљавању кривичних дела и проналаску учиниоца могу утицати на смањење страха код грађана. Међутим, очекивани резултати таквих поступања често би изостајали. Показало се да чак и када је криминал на одређеном подручју изразито смањен, осећај страха није нестајао. Другим речима, у полицијској пракси се често могао уочити недостатак подударности између страха грађана и стварног стања криминала на одређеном геопростору (Cordner, 1986:391-392).

Иако стварна опасност од виктимизације може бити много мања него што то субјективни осећај угрожености који постоји код грађана показује⁵, чињеница да код грађана постоји страх полицију обавезује на реаговање. У том смислу примењују се различите тактике попут интензивирања позорничке и патролне делатности на одређеном геопростору, обиласци од врата до врата и сл., како би полиција својим присуством смањила ниво страха. Међутим, како је нерасполагање, или пак распо-

⁴ Цајнер, Фабер и Воларевић истичу да ће начин на који грађани перципирају властиту сигурност на одређеном подручју увелико утицати на њихову везаност за то подручје – уколико размишљају само о томе да се одселе с несигурног подручја, не пада им на памет да придонесе његовој сигурности и стабилности. Везаност је, према теорији социјалне контроле, један од кључних елемената друштвеног надзора односно један од главних потицаја на друштвено прихватљиво и конструктивно понашање. Перцепција несигурности на неком подручју одразиће се и на његову социодемографску структуру јер су људи с децом нарочито осетљиви на таква питања и пре ће се одселити с таквих подручја него старије становништво (Цајнер-Мгаовић, Фабер, Воларевић, 2003:68).

⁵ Истраживање Криминолошког института Доње Саксоније из јануара 2004. године показало је да су грађани сматрали да је криминал у Немачкој у порасту иако је, према евиденцији полиције, он од 1993. до 2003. године опадао. Испитаници су проценили да има два пута више убистава, пет пута више крађа моторних возила и скоро шест пута више убистава са силовањем него што је званично регистровано. Испитаници сматрају да је за тих 10 година број странаца осумњичених за извршење кривичних дела порастао са 26,7% на 36,5%, а заправо је опао на 19%. Жене више опајају повећање криминала од мушкараца, посебно убистава са силовањем, и испитаници нижег образовања који више прате телевизију. (Pfeiffer, C., Windzio, M., Kleimann, M., *Media Use and its Impacts on Crime Perception, Sentencing Attitudes and Crime Policy*, European Journal of Criminology, 2 (3), 2005, pp. 259-285. Наведено према; Вуковић, 2010:101-102).

лагање с нетачним информацијама о стању и кретању криминала на одређеном геопростору један од основних узрока погрешних перцепција грађана о криминалу, у позадини свих ових активности мора бити информисање грађана о стварном стању њихове безбедности.

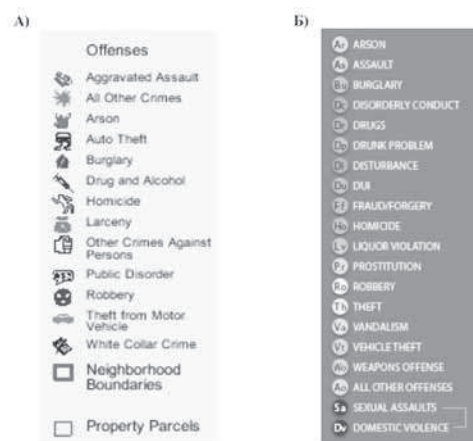
Треба бити свестан да није неуобичајено да се полиција и заједница могу разликовати у опажању безбедности (локалне) заједнице јер полиција своје закључке о стању безбедности доноси на основу сазнања о броју кривичних дела која су њој пријављена, односно која они, вршећи своје свакодневне активности, откривају. Дакле, реч је подацима који се налазе у званичним полицијским евиденцијама. С друге стране, грађани сазнања о криминалу добијају пре свега путем средстава јавног информисања која су склона тзв. сензационалистичком извештавању које се, како исправно примећује Кривокапић, „спушта на ниво комерцијалног ефекта дневног тиража, не води много рачуна о стварним чињеницама, што ствара погрешну слику о криминалном догађају, а неретко популаризује и сам *modus operandi*“ (Кривокапић, 2002:201-202). Информације о извршеним кривичним делима грађани добијају и од својих комшија, пријатеља, рођака и др., који су или сами постали жртве кривичних дела, или је неко кога они знају виктимизован. Такође, треба имати у виду да у одређеним случајевима жртве (оштећени) неће желети да њихове комшије, али и полиција, сазнају за њихову виктимизацију јер се могу осећати осрамоћено и понижено. Све ово нам указује да информације које долазе до грађана не само да не морају да одражавају право стање ствари, већ су често прави генератори страха од криминала. Настанак погрешне перцепције криминала објашњава Игњатовић који истиче да „просечни грађани слику о криминалу формирају најчешће на основу сопственог искуства и из средстава јавног информисања. Бројност таквих искустава и раширеност и доступност наведених средстава стварају код њих представу о добром познавању реалног стања криминала.

Многобројна проучавања показују како су, скоро без изузетака, наша свакодневна сазнања о злочину и злочинцима погрешна. Анализа начина на који их стичемо објашњава зашто су она недовољна. Пре свега, наша сопствена искуства са овом појавом (без обзира на који смо начин њоме тангирани – да ли у улози учиниоца дела или жртве) оптерећена су субјективношћу. С друге стране, слика коју о њој добијамо у производима масовне културе и у средствима јавног информисања пати од једностраности и повлађивања укусу корисника који се најчешће своди на сензационализам. ... Они (грађани) нису свесни неких, често ништа мање опасних понашања која због своје прикривености остају изван пажње лаика“ (Игњатовић, 2000:3). Када говоримо о ефектима које производе напори полиције предузети у сврху информисања грађана, Кешетовић скреће пажњу на „иронију тактике односа са јавношћу,

тј. чињеницу да често упозоравајући на опасности од криминала за друштво уопште, у намери да анимира јавност и придобије је за сарадњу ради његовог сузбијања, полиција утиче и на перцепцију опасности и угрожености криминалом. Тиме се може повећати страх јавности, што даље може имати контраефекте у смислу смањења спремности за сарадњу са полицијом и стварање представе о полицији као неефикасној организацији, услед чега њен углед опада“ (Кешетовић, 2000:153).

Дакле, грађани могу имати ограничени приступ информацијама о криминалу, при чему и оне информације које до њих долазе могу бити „искривљене“. Ако се то има у виду, онда је и разумљиво зашто је представљање података о криминалу централна тема многих заједничких састанака полиције и грађана. Међутим, пракса показује да се информисање грађана о стању и кретању криминала најчешће чини тако што им се презентују сумарни извештаји о стању безбедности на територији организационе јединице полиције (полицијска станица, полицијска управа). Такви извештаји често изгледају сувопарно, при чему у њима доминирају статистички показатељи и кривично правне формулације назива кривичних дела, који су за већину грађана, нарочито оних без правног образовања, сувише апстрактни и не могу у довољној мери одговорити забринутости која код њих постоји. Оно што грађани желе јесте да се на један јасан, лако разумљив начин упознају са стањем и кретањем криминала. У том смислу желе да знају која се кривична дела врше у њиховом непосредном окружењу, када и како се врше и како да се од њих заштите. Уместо „цифара и текста“, а сходно правилу да „слика вреди више од хиљаду речи“, картографски прикази криминала све више постају незаобилазан „декор“ састанака полиције и заједнице. Правне формулације назива појединих кривичних дела на картама замењују графички симболи (нпр. симбол пиштоља означава кривично дело убиства, симбол новчаница означава кривично дело разбојништва, шприц и игла означавају трговину наркотицима и сл.), место извршења кривичног дела означава положај симбола на карти, док се из назива карте може видети на који период и геопростор се односе презентовани подаци⁶. Локације кривичних дела се најчешће означавају графичким симболима (слика 1.А) или различитим бојама (слика 1.Б).

⁶ На пример, „Извршена кривична дела разбојништва на територији општине Палилула током месеца септембра 2009. године, у периоду од 19 до 07 сати“.

Слика 1 – Символи за означавање локација кривичних дела на карти криминала

Чејни (Chainey) и Ратклиф (Ratcliffe) наводе да није неуобичајено да постоји извесна доза скептицизма у погледу улоге коју мапирање може имати у активностима на супротстављању криминалу. На мапирање криминала се често гледа као на непотребну инвестицију која не показује ништа више од онога што се већ зна. Наиме, грађани често тврде да знају где се учестало врше кривична дела крађе, разбојништва, која су то места одакле се учестало краду аутомобили и сл. У намери да тестира исправност оваквих субјективне перцепција, Ратклиф је анкетирао 21 особу ангажовану у локалном, градском телу надлежном за спречавање криминала и нарушавање јавног реда (*Crime and Disorder Reduction Partnership Team*) у Лондону. У раду тог тела учествовали су старији полицијски руководиоци надлежан за одржавање веза између полиције и партнера у заједници, полицијски аналитичар, руководиоци локалне групе грађана, три службеника задужена за безбедност у тој локалној заједници, као и представници школа, локалне самоуправе, правосуђа, здравства, социјалних служби и др. Свако од њих је био замољен да на три засебне карте означи области где се, сходно њиховом субјективном мишљењу, учестало врше кривична дела крађа из станова, разбојништва и крађе моторних возила. Добијени резултати обједињени су на једној карти која се упоредила са картом на којој су биле означене стварне локације ове три групе кривичних дела извршених у току последњих шест месеци⁷. Разлике су биле очигледне. Када је реч о извршеним кривичним делима крађе, чије сузбијање је иначе био приоритетан задатак наведеног тела, локација основног криминалног жаришта је била у највећем броју случајева прома-

⁷ Опширније о методологији овог истраживања видети у: Ratcliffe, J. H., McCullagh, M. J., (2001). *Chasing ghosts? Police perception of high crime areas*, British Journal of Criminology, 41(2), p. 330-341.

шена. Статистички гледано, поклапање „субјективних“ и „објективних“ карти криминала било је свега 7%. Другим речима, свега 7% стварних локација криминалних жаришта је идентификовано од стране испитаника. Када је реч о вршењу кривичних дела крађа из станова, испитаници нису идентификовали ниједно од криминалних жаришта, док је, када је реч о локацијама где се учестало врше крађе аутомобила, проценат успешне идентификације износио свега 6%. Интересантно је напоменути и то да је већина испитаника веровала да паркинг у непосредној близини објекта где они одржавају састанке представља криминално жариште. Међутим, стварни подаци су показали да то није случај, већ да је узрок њихових погрешних перцепција била чињеница да је једном члану тима на том паркингу обијен ауто током трајања једног од њихових заједничких састанка (Chainey, Ratcliffe, 2006:187-188).

У својој студији о геопросторним обрасцима криминала у Акрону, (Охајо, САД) Пајл (Pyle) је утврдио да начин на који се субјективно опажају области угрожене криминалом варира у зависности од бројних социјалних карактеристика, попут расе, пола, старосне доби, нивоа прихода, образовног нивоа, као и дела града у којем конкретна особа живи. Пајл је приметио да се централне градске зоне често погрешно доживљавају као области високе стопе криминала, као што се и поједине области у предграђима, које карактерише висока стопа криминала, често погрешно опажају као безбедне. Такође, резултати његових истраживања показују да већина људи део града у којем живи сматра безбеднијим од осталих градских зона (Наведено према: Paulsen, Robinson, 2004:42). Иако разлози ових погрешних перцепција не морају увек бити познати, углавном се претпоставља да је реч о предрасудама, учесталом вршењу прекршаја (просјачење, скитничење, проституција) у „опасним“ зонама, као и утицају средстава јавног информисања. Тако су Ренгерт (Rengert) и Пелфри (Pelfrey) закључили да је субјективан осећај безбедности одређене области изазван чињеницом да ту област насељавају већински становници беле расе. Супротно, области које су биле означене као небезбедне већински су биле насељене становништвом црне боје коже (*Ibidem*, стр. 44).

Пружајући могућност грађанима да на лак начин сагледају геопросторну дистрибуцију извршених кривичних дела, картографски прикази са лакоћом оповргавају њихове погрешне предрасуде о местима која су угрожена криминалом, а које се формирају под утицајем медија, гласина и сл. Искуства са заједничких састанака представника полиције и грађана у САД показују да су карте веома ефикасан медиј преношења информација који је код грађана одлично прихваћен⁸. Није требало да прође много времена да карте криминала замене папире, оловке и честе, емоцијама

⁸ На пример, видети: Rich, T., (2001). *Crime Mapping and Analysis by Community Organizations in Hartford, Connecticut*, National Institute of Justice, Research in brief No. NCJ-185333, Washington, DC.

набијене, расправе и убеђивања. Користећи се картама представници полиције и заједнице на заједничким састанцима лакше уочавају правилности у вршењу кривичних дела, као и друге проблеме који могу довести до нарушавања квалитета живота у заједници. Можда одређени „образац“ вршења кривичних дела остане незапажен од стране полицијског службеника (аналитичара), али грађани, као добри познаваоци прилика и околности на територији где живе, могу не само олакшати разумевање динамике вршења кривичних дела, већ и указати на извршиоце и тиме помоћи њихово расветљавање и доказивање. Полиција грађане информисе о месту, времену и начинима деловања извршилаца кривичних дела (карактеристике МО) и даје им савете како да се заштите, док, с друге стране, грађани могу помоћи полицији у идентификацији оних фактора који узрокују, односно олакшавају вршење кривичних дела у заједници.

Знајући која су то места где се учестало врше кривична дела, на који начин (МО), у које доба дана и сл., грађани постају свеснији ризика којем су изложени, а самим тим и спремнији да заштите себе и своју имовину, али и да раде заједно са полицијом на његовом елиминисању. Претпоставимо да су на основу података садржаних на карти криминала грађани дошли до закључка да се у њиховом комшилуку учестало врше крађе из станова. У том случају они не само да ће обратити пажњу на заштиту свог стана и тиме спречити сопствену виктимизацију, већ ће обратити пажњу и на сва неуобичајена дешавања у свом окружењу, и у случају да запазе нешто сумњиво, одмах ће реаговати или се обратити полицији. На тај начин карте криминала постају важно средство мобилизације грађана на сарадњу са полицијом, јер искуство нас учи да што је више јавност упозната са проблемима безбедности и криминала, то је више заинтересована да сарађује са полицијом на решавању тих проблема.

Међутим, осим што мобилишу грађане, карте криминала мобилишу и полицијске службенике на улагање напора у откривању и решавању проблема који нарушавају квалитет живота у заједници. Наиме, ако су грађани мотивисани да сарађују с полицијом и притом имају несметан приступ ажурним подацима о стању и кретању криминала у заједници, полицијски службеник не би смео да се упусти у комуникацију са грађанима који проблематику на његовом позорничком/патролном рејону познају боље од њега самог. Овакав вид мобилизације грађана и полиције квалитативно унапређује њихов партнерски однос и чини ефикаснијим њихово деловање ка остваривању заједничког циља – унапређењу квалитета живота у заједници.

Мапирање криминала засновано на ГИС (географски информациони систем) технологији својим могућностима визуелизације стања на терену, али и применом различитих техника (статистичке) анализе геопросторне дистрибуције кривичних дела и других догађаја од значаја за рад

полиције (прекршаји, позиви за полицијску интервенцију и др.), може бити од значајне користи како би се идентификовале „проблематичне“ области и/или понашања који захтевају полицијско поступање (Милић, 2010). Након што се проблем уочи, следи његова анализа која за циљ има сагледавање узрока проблема и изналажење одговарајућег решења, односно најефикасније стратегије деловања. У фази анализе, картографски прикази криминала омогућавају аналитичарима да лакше интегришу податке добијене из различитих извора и истраже проблем у контексту деловања различитих фактора (нпр. демографски, економски, урбанистички и др.). На основу резултата анализе осмишљава се реакција за коју се претпоставља да ће представљати решење проблема. Мапирање може бити од користи и приликом израде модела могућих одговора на проблем (на пример, предвиђање места могућег следећег кривичног дела које се врши у серији) и симулацију њиховог деловања у пракси. Омогућујући приказ стања „пре“ и „после“ интервенције, картографски прикази доприносе лакшем уочавању крајњег ефекта (резултата) предузетих мера и радњи. У зависности од тога, примењене стратегије се могу оценити као ефикасне, делимично ефикасне (у том случају се модификују) или неефикасне, када се замењују новим (Милић, 2012:127-138).

Осим тога, карте криминала могу бити и средство којим полиција може „документовати“ своју ефикасност и напоре које предузима у решавању проблема заједнице. Након што се предузму одређене мере на решавању неког проблема, карте могу бити добар доказ њихове (не)ефикасности. Наиме, поређењем карти које приказују стање „пре“ и „после“ предузетих мера, веома лако се могу уочити ефекти предузетих активности. Реч је о повратном информисању које представља битан елемент комуникације полиције и грађана. Грађани очекују да буду информисани о резултатима предузетих активности, нарочито ако су у њима и сами учествовали јер, као што је већ речено, суштину партнерског односа управо чини заједнички рад грађана и полиције, при чему су заслуге за остварен успех, као и одговорност у случају неуспеха, такође заједничке. Остварени позитивни ефекти могу охрабрити грађане и мобилисати их за неке будуће видове сарадње са полицијом, што води учвршћивању партнерског односа.

Мапирање криминала се налази у основи неких софтверских решења која за циљ имају да унапреде информисаност грађана о кретању криминала на одређеном подручју. Тако, чим се уочи одређени степен угрожености неке територије криминалом (нпр. постојање криминалног жаришта), софтвер из ГИС базе података телефонских претплатника извлачи све оне бројеве телефона који припадају угроженом подручју. Након тога, софтвер позива сваки од тих бројева и по успостављању везе говорни аутомат емитује претходно снимљену поруку којом се грађани

упозоравају да је на подручју на којем они живе увећан ризик од виктимизације, и притом добијају савет како да се заштите, на шта да обрате пажњу и сл. На сличан начин као телефонски бројеви, из базе података се могу добити *e-mail* адресе претходно регистрованих грађана (слика 2), бројеви мобилних телефона на које би се слале СМС поруке итд.

WOULD YOU LIKE TO BE NOTIFIED OF CRIME IN YOUR AREA?

Then sign up below to receive crime alerts as well as community updates. If new crimes appear in your area, we'll e-mail you crime alerts which include detailed reports with links back to our map. If your police or sheriff's department wants to inform you about an important local event, you'll receive a community update via e-mail as well. You can unsubscribe at any time.

Notes: Be sure to add do-not-reply@crimemapping.com to your safe senders list.

Step 1: Notification Address

Your email address:

 Confirm Email address:

 Email Format:
 Formatted HTML

Step 2: Location of Interest

Location:

 Find Address?

Step 3: Buffer Distance

Distance around location:

Step 4: Crime Types

Check the box next to the crime types that you would like to be notified about.

Arson
 Burglary
 Drug & Alcohol Violations
 Fraud
 Motor Vehicle Theft
 Sex Crimes
 Vandalism
 Vehicle Break-In Theft
 Assault
 Disturbing The Peace
 DUI
 Homicide
 Robbery
 Theft/Larceny
 Weapons

Step 5: Save Notification

Click the Save button to finish.

Слика 2 – Регистравање корисника за услугу обавештавања путем *e-mail*-а о стању и кретању криминала⁹

Такође, јавно објављивање података путем карти криминала представља и вид контроле рада полиције, јер грађани на картама могу препознати разлику између стварног и приказаног (јавно презентованог) стања, што може спречити „шминкање“ података о стању безбедности и ефикасности рада полиције. Међутим, треба бити свестан да разлика између стварног и приказаног не мора бити последица „шминкања“ података, већ узрок томе може бити „тамна бројка“ криминала која означава постојање разлике између стварно извршених и званично евидентираних

⁹ Од корисника се тражи да унесе *e-mail* адресу на коју жели да прима обавештења (корак 1), да прецизира подручје које је предмет његовог интересовања (корак 2 и 3), да одреди врсте кривичних дела о чијем извршењу жели да буде обавештен (корак 4), и на крају се ти подаци похрањују у базу података (корак 5). Преузето са интернет адресе: <http://www.crimemapping.com/subscriptions/Subscribe.aspx> (доступно 9. 8. 2010).

кривичних дела. Колики је обим криминала који остаје изван званичних статистика, релативно је питање и зависи од многобројних фактора, између осталог и од ефикасности полиције у откривању кривичних дела. То и јесте један од разлога због којег се у планирању превентивне делатности не можемо у потпуности ослонити на статистике о криминалу, јер се оне заснивају искључиво на подацима о познатим (пријављеним) делима и учиниоцима и представљају само део укупне слике стања криминала на одређеном подручју. Међутим, у разоткривању „тамне бројке“ значајну улогу може имати и мапирање криминала. Наиме, карте које полицијски аналитичари свакодневно креирају и анализирају у оквиру полицијске организације, а које садрже податке о криминалу који потичу из полицијских евиденција (на пример, позиви за полицијску интервенцију, локације извршених кривичних дела и др.) треба поредити са оним картама на којима се налазе подаци добијени од грађана, а које за циљ имају да идентификују области где се по њиховом субјективном мишљењу учестало врше кривична дела, односно које су то области које они означавају као „опасне“ и у које „не треба залазити“ у одређено доба дана и сл. Чињеница да одређене области грађани идентификују као „опасне“ може указати на то да се у тим областима заиста врше кривична дела која су изван пажње полиције или, пак, да је реч о неоснованом страху од криминала који постоји код грађана. У оба случаја нежељена последица је присутна и полиција је у обавези да реагује. Нажалост, тзв. мапирање страха од криминала се веома ретко врши у полицијској пракси, што није добро, јер је само кроз истраживање субјективних перцепција грађана могуће добити потпуну слику криминала на одређеном геопростору, али и схватити потребе и очекивања грађана, што је основ партнерског односа на којем почива концепт рада полиције у заједници.

Интернет карте криминала у полицијској пракси

Искуства полицијских организација које дуже време примењују концепт рада полиције у заједници показују да полицијски службеници које се бави унапређењем сарадње са локалном заједницом највећи део свог времена проводе одговарајући на захтеве и питања грађана о стању и кретању криминала у њиховом окружењу. Као последица тога појавио се проблем како растеретити ове полицијске службенике и омогућити им да своје време посвете и другим аспектима унапређења партнерства са заједницом, али у исто време не изгубити на ефикасности када је реч о информисању грађана о криминалу. Решење проблема се појавило у виду Интернет карти криминала.

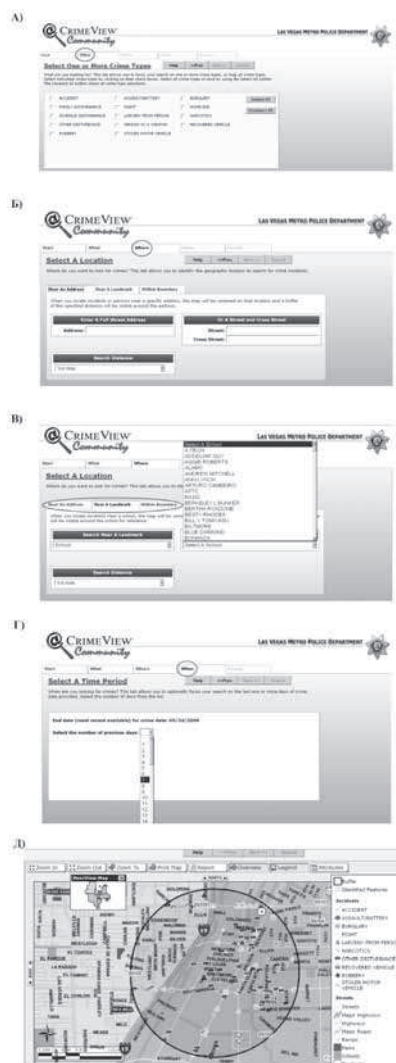
Све већа доступност интернет технологије омогућила је полицијским организацијама да картографске приказе криминала учине доступним

јавности тако што ће их поставити на својим интернет сајтовима. Јавно доступне карте криминала смањују обим послова полицијских службеника који су задужени да одговарају на појединачне захтеве грађана, који у потрази за информацијама долазе у полицијске станице, или се пак полицији обраћају путем телефона, писама или електронске поште. На тај начин постиже се економичније коришћење не само људских, већ и одређених материјалних ресурса (трошкови копирања, штампања, слања одговора поштом и др.). Другим речима, обезбеђујући сталан приступ актуелним подацима о криминалу, Интернет карте омогућавају грађанима да кадгод пожелe, на једноставан и брз начин дођу до информација о стању и кретању криминала на одређеном геопростору, и сами донесу суд о својој безбедности. Тиме се смањује притисак на полицијску организацију и растеређују полицијски ресурси који се могу користити у друге сврхе.

У нашој полицијској пракси интернет се дуго времена помињао искључиво у контексту његове повезаности са криминалним радњама. Међутим, као што учиниоци кривичних дела користе интернет за вршење криминалних радњи, и полиција може користити његове предности у циљу ефикаснијег обављања послова из своје надлежности. У време када број нових корисника интернета вртоглаво расте, предности које он пружа морају бити интегрисане у свакодневно обављање полицијских послова. Ако пођемо од тога да данас велики број људи неопходне информације тражи и проналази на интернету, онај ко тим информацијама располаже и има интереса да их учини доступним широј јавности, никако не сме да потцени његов значај.

Интернет као медиј преношења информација и средство комуникације са грађанима интензивно се користи у пракси модерних полицијских организација још од средине 90-тих година прошлог века. На секцијама интернет сајтова ових полицијских организација које су намењене информисању грађана о стању безбедности, централно место имају управо карте криминала. Са становишта полицијске организације, карте криминала које се објављују на интернету представљају добар начин да актуелне информације о стању и кретању криминала буду доступне јавности 24 сата, а да притом није потребно улагати значајнија материјална средства. С друге стране, и грађани имају могућност да се кадгод пожелe информисати о догађајима и претњама њиховој личној и имовинској безбедности. Нарочито су погодне тзв. интерактивне карте криминала које пружају могућност грађанима да сами врше упите (по месту, времену извршења, врсти кривичних дела и др.) и добију одговоре на питања која су предмет њиховог интересовања (слика 3). Наиме, интерактивне карте криминала пружају могућност корисницима да сами изаберу врсту кривичних дела чији геопросторни приказ желе (слика 3-А), да одреде део територије који је предмет њиховог интересовања (слика 3-Б и 3-В), одреде период за који желе

приказ (слика 3-Г) и, на крају, да добију приказ геопросторне дистрибуције кривичних дела који ће одговарати унетим параметрима (слика 3-Д).

Слика 3 – Пример интерактивне карте криминала¹⁰

Независно од тога на који начин оне стижу до грађана, да ли путем интернета, да ли кроз презентације грађанима на заједничким састанцима, или пак непосредним контактом полицајца позорника и грађана на улици, важно је да грађани могу добити поуздан одговор на питање где се врше кривична дела и како да се од њих заштите. Искуство учи да, ако

¹⁰ Преузето са интернет сајта <http://www.lvmpd.com/crimeviewcommunity/wizard.asp> (доступно 24. 5. 2009).

грађани такве одговоре не добију од полиције, добиће их из других извора који не само да не морају презентовати исправне податке, већ могу бити узрок заблуда и погрешних предрасуда које могу штетити интересима и грађанима и полиције.

Као што је већ речено, интернет приступ подацима о криминалу данас је уобичајен у пракси модерних полицијских организација (САД, Велика Британија и др.). Већина њих препознала је предности Интернет карти када је реч о унапређењу сарадње (партнерства) са грађанима, међутим, оно по чему се разликују јесте визуелни изглед картографских приказа, као и квалитет (и квантитет) података који се на њима налазе. Нажалост, када је реч о Интернет картама криминала, у нашој полицијској пракси се о томе још увек озбиљно не размишља¹¹. То ипак не значи да код нас нема јавно доступних карти криминала. Тако удружење грађана „Новинарски истраживачки центар“ израђује карте криминала за подручје Новог Сада¹². Пример овог удружења показује како се уз мало воље, са ограниченим материјалним средствима, могу направити солидне карте криминала (слика 4).

Слика 4 – Локације извршених кривичних дела разбојништва на делу територије Новог Сада у периоду од 1. 1. 2009. до 28. 9. 2009. године¹³

Картографски прикази криминала и заштита права на приватност личности

Информације о кривичним делима одувек су биле предмет посебне пажње људи. Тако, Игњатовић наводи да су још у средњем веку путујући

¹¹ Треба рећи да иницијативе за имплементацију Интернет карти криминала ипак постоје, али су оне изоловане и резултат су ентузијазма појединаца који не наилази на подршку руководства полицијске организације. На пример, таква иницијатива покренута је од стране полицијских службеника у Одељењу за превенцију и рад полиције у локалној заједници, у Управи полиције, Полицијске управе за град Београд.

¹² Опширније о томе видети на: <http://www.nskriminal.net> (доступно у октобру 2010).

¹³ Преузето са: http://www.nskriminal.net/krivicna_dela/razbojnistva (доступно 3. 10. 2009).

глумци, користећи непресушно занимање за злочин, обично по доласку у нови град ширили вести о таквим делима у намери да за своје представе привуку што више публике (Игњатовић, 2000:1)¹⁴. Ако се пође од тога да данас криминал у великој мери утиче на квалитет живота људи, интересовање за његове манифестације је више него разумљиво. Информације о криминалу представљају битан фактор у доношењу одлуке у ком крају купити стан, у коју школу уписати дете, где отворити трговинску радњу, угоститељски објект и др. Ове и бројне друге информације могуће је веома лако добити путем Интернет карти криминала и других садржаја који се могу пронаћи на веб сајтовима полицијских организација.

Напредак и развој ГИС и информационих технологија, који се догодио последњих десетак година, несумњиво је унапредио квалитет приказа информација о криминалу (Милић, 2008; Матијевић, 2005; Шкулић, 2003; Живаљевић, 2010). Данас су картографски прикази у могућности да прикажу локацију кривичног дела у високој резолуцији, са свим пратећим информацијама попут: када се десило, како се десило (начин припреме, вршења и прикривања дела), чиме је извршено (средства извршења), над киме је извршено (ко је жртва) и многим другим. Иако су информације о криминалу значајне за велики број људи, постоје и они којима неће увек бити у интересу да подаци о кривичним делима буду доступни широј јавности – реч је о жртвама кривичног дела. Наиме, постоје ситуације када жртва неће желети да се подаци о кривичном делу објаве из разлога што је, на пример, кривично дело по својим карактеристикама такво да код жртве изазива осећање понижености и срамоте (на пример, сексуални деликти), па код ње постоји интерес да прикрије сопствену виктимизацију. То је и разумљиво ако се има у виду могућност наступања тзв. секундарне виктимизације када жртва наилази на стигматизовање и осуду од стране социјалног окружења, што јој може отежати опоравак од последица кривичног дела и реинтеграцију у свакодневне друштвене токове. Осим тога, Вортел (Wartell) и МекИвен (McEwen) оправдано указују на могућност да се објављивањем тачне локације места извршења кривичног дела жртва додатно трауматизује због страха да ће бити лака мета за друге извршиоце кривичних дела. Такође, исправно примећују ови аутори, жртве могу одбити да помогну у расветљавању и кривичном гоњењу учинилаца кривичног дела ако постоји могућност да преступници или њихови сарадници из кри-

¹⁴ Осим тога, наводи Игњатовић, многи мислиоци и књижевници такође су злочин узимали за тему својих дела. Каснији развој тзв. масовне културе створио је читав арсенал творевина од којих се неке као што су криминалистички романи, стрипови и филмови одређених жанрова баве искључиво злочином. Криминалитет је једна од честих преокупација и у средствима масовне комуникације (штампа, радио, телевизија) у већини земаља данас. Ако томе додамо да међу најгледанијим филмовима у свету доминирају они са криминалним садржајима, да су написи о деликтима и њиховим учиниоцима одавно познато и поуздано средство за подизање тиража листова, а радио и телевизијске емисије у самом врху по праћености, нужно се намеће и питање – откуд толика заинтересованост људи за криминалитет (Игњатовић, 2000:1).

миналног миљеа лако пронађу место њиховог боравка, и евентуално се освете због одлуке жртве да сарађује са полицијом (Wartell, McEwen, 2001:7).

Ако се има и виду да постоје ситуације када откривање локације кривичног дела може открити идентитет жртве и на тај начин нарушити њено право на приватност, онда је јасно зашто мапирање криминала постаје подручје на којем долази до „судара“ два легитимна, међусобно супротстављена захтева. С једне стране имамо право грађана да буду упознати са ризицима који им прете у њиховом животном геопростору, док са друге стране жртве имају право да буду заштићене од последица сопствене виктимизације. Како помирити та два захтева? Да ли ускратити грађанима право да буду упознати са потенцијалним опасностима, и тиме их онемогућити да предузму одговарајуће мере самозаштите. Да ли се у том случају може говорити о истинском партнерском односу полиције и грађана? Да ли у циљу заштите права жртве то не учинити и тиме допринети да нека друга особа постане жртва кривичног дела? Шта ако жртва у страху од „публицитета“ не буде желела да пријави кривично дело? У том случају не само да та виктимизација остаје скривена од органа формалне социјалне контроле и јавности („тамна бројка“), већ учинилац остаје на слободи спреман да изврши ново кривично дело.

Треба рећи да иако је мапирање криминала у полицијској пракси присутно још од деведесетих година прошлог века, овај проблем је релативно скоро привукао пажњу, тако да се последњих година све више воде расправе о етичким и правним питањима која се односе на јавно објављивање картографских приказа криминала. С тим у вези, Кесиди (Cassidy) примећује да је услед брзог развоја мапирања криминала било веома мало прилика да се о овом проблему дискутује од стране професионалних удружења, на стручним скуповима и осталим форумима који пружају прилику размене мишљења. Међутим, наставља Кесиди, ова ситуација се прилично брзо мења. Овај проблем све више привлачи пажњу полицијских аналитичара, али и свих других који професионално долазе у додир са ГИС технологијом, при чему, контактирајући међусобно, они схватају да нису усамљени када је реч о суочавању са овим проблемом (Cassidy, 1999:3).

Решење проблема није нимало лако. Чини се да кадгод полицијска организација постави картографски приказ локација кривичних дела на интернет, улази у ризик од пружања сувише информација, или пак премало (Cassidy, 1999:3). „Сувише“ значи нарушити право на приватност жртве, док „премало“ значи не приказати јавности потпуну слику криминала. Дакле, суштина проблема је у следећем – да ли дати примат јавном интересу грађана да буду обавештени о стању и кретању криминала, или пак заштити право на приватност жртве. Решење проблема своди се на избор између две алтернативе – или једно од права жртвовати да би друго могло бити остварено, или пак тражити компромис између две крајности. Мишљења

смо да примат треба дати другој опцији и проналажењу праве мере заштите и једног и другог, пазећи притом на то да ниједно од њих не буде угрожено у већој мери него што је то неопходно (Милић, 2011:182-186)¹⁵.

Закључак

У контексту реформе полицијске организације у Републици Србији већ дуже време се инсистира на примени стратегија рада полиције у заједници и проблемски оријентисаног рада полиције (Никач, 2012). Реч је о савременој стратегији рада у чијој суштини се налази инсистирање на успостављању партнерства полиције са заједницом и скретање фокуса полицијског рада са последица (инцидентата) на узроке проблема (Симоновић, 2002:25). Чињеница је да полиција не може бити у довољној мери ефикасна ако не сарађује са заједницом. С тим у вези треба тежити изградњи партнерских односа полиције и заједнице, односно инволвирању заједнице у процес дефинисања (идентификације) проблема и њихово решавање. Један од кључних елемената такве сарадње јесте размена информација. Управо у размени информација значајно место имају и картографски прикази криминала. Значај картографских приказа криминала у контексту изградње партнерских односа полиције и заједнице садржан је, пре свега, у следећем:

1. Догађаји који постају предмет полицијског интересовања и поступања дешавају се на одређеном делу геопростора, у одређеном тренутку времена. Самим тим и геотопографски материјали могу бити добра основа за приказ, обраду, складиштење (чување), ажурирање, синтезу и анализу најразличитијих података од значаја за рад полиције (нпр. подаци који се односе на различите карактеристике кривичних дела, прекршаја, њихових учинилаца, обима и структуре ангажованих ресурса, подаци о демографији, социоекономском статусу припадника заједнице итд.).
2. Одређени обрасци у манифестовању појава често нису лако уочљиви у текстуалној и табеларној документацији која прати полицијско поступање (нпр. извештаји, кривичне пријаве, службене белешке итд.), али веома лако могу бити приказани и уочени на дигиталним геотопографским материјалима (тематским и топографским картама или ортофото плану). Полазећи од старог правила да „слика вреди више од хиљаду речи“, често је довољан један поглед на картографски приказ како би се сагледала природа и обим полицијске проблематике на одређеном геопростору.
3. Картографски приказ је визуелно једноставан и зато подесан за разумевање сложених односа у безбедносним појавама.

¹⁵ Детаљније о мапирању криминала и заштити права грађана видети у цитираном раду.

4. Пружајући могућност грађанима да на лак начин сагледају геопросторну дистрибуцију извршених кривичних дела, картографски прикази са лакоћом оповргавају њихове погрешне предрасуде о местима која су угрожена криминалом, а које се формирају под утицајем медија, гласина и сл.
5. Када им се омогући да сазнају која су то места где се учестало врше кривична дела, на који начин (МО) и сл., грађани постају свеснији ризика којем су изложени, а самим тим и спремнији да заштите себе и своју имовину, али и да раде заједно са полицијом на његовом елиминисању.
6. Карте криминала могу бити и средство којим полиција може „документовати“ своју ефикасност и напоре које предузима у решавању проблема заједнице. Након што се предузму одређене мере на решавању неког проблема, поређењем стања „пре“ и „после“ предузетих мера могу се уочити ефекти предузетих активности.
7. Карте криминала могу представљати вид контроле полиције, јер грађани на њима могу препознати разлику између стварног и приказаног стања, што може спречити „улепшавање“ података о стању и кретању криминала и ефикасности полиције.
8. Карте криминала могу имати значајну улогу у разоткривању „тамне бројке“ криминала.

На крају, напредак у развоју науке и технике свакодневно пружа нове могућности унапређења комуникације грађана и полиције. Развој мобилних уређаја („паметни“ телефони, таблет рачунари и сл.), софтверских апликација и све већа популарност друштвених мрежа (*Facebook*, *Twitter*) пружају нове могућности комуникације полиције и грађана. У време када се полицијске организације широм света суочавају са новим, савременим формама криминала, такве могућности морају бити благовремено препознате и инкорпориране у полицијску праксу. Картографски прикази и у таквим околностима не губе на свом значају (Милојковић, 2007:108-110)¹⁶. Својим аналитичким потенцијалима, који у значајној мери долазе до изражаја у контексту савремених ГИС, они ће и даље бити важан медиј размене информација полиције и грађана.

Литература

1. Вуковић, С., (2010). *Превенција криминала*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд.
2. Вуковић, С., (2005). *Начело јавности рада полиције у спречавању и сузбијању криминалитета*, Безбедност, бр. 6, стр. 950-966.

¹⁶ Опширније о карактеристикама савремених геотопографских материјала који се користе за потребе полиције видети у цитираном раду.

3. Вуковић, С., (2011). Савремени приступи и проблеми у социјалној превенцији криминала, *Безбедност*, год. 53, бр. 3, Београд, стр. 95-112.
4. Edelbacher, M., (2011). *Status Quo of Crime Analysis in Austria*, *Безбедност*, год. 53, бр. 1, Београд, стр. 43-58.
5. Живаљевић, Д., (2010). *ГИС као сушта потреба или ултимативни захтев у модернизацији рада МУП-а РС*, *Безбедност*, год. 52, бр. 1, Београд, стр. 274-295.
6. Игњатовић, Ђ., (2000). *Криминологија*, Номос, Београд.
7. Кешетовић, Ж., (2000). *Односи полиције са јавношћу*, ВШУП, Београд.
8. Кривокапић, В., (2002). *Превенција криминалитета*, Полицијска академија, Београд.
9. Матијевић, М., (2005). *Примена географског профилирања у откривању учиниоца серијских кривичних дела*, *Безбедност*, бр. 3, стр. 398-413.
10. Милић, Н., (2012). *Мапирање криминалитета у функцији проблемски оријентисаног рада полиције*, НБП – Журнал за криминалистику и право, бр. 1, Београд, стр. 123-140.
11. Милић, Н., (2011). *Мапирање криминалитета – заштита права грађана и одговорност полицијске организације*, Полиција у функцији заштите људских права – зборник радова, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, стр. 181-202.
12. Милић, Н., (2010). *Концепт рада полиције на криминалном жаројезу*, Ревизија за криминологију и кривично право, бр. 3, стр. 313-330.
13. Милић, Н., (2008). *Мапирање криминалитета и могућности унапређења полицијске праксе*, Правни живот, бр. 10, стр. 95-116.
14. Милојковић, Б., (2007). *Савремени геотопографски материјали за потребе полиције – карактеристике и начин коришћења*, *Безбедност*, год. 49, бр. 4, Београд, стр. 108-139.
15. Милосављевић, Б., (1995). *Класична локална полиција и концепт полиције у заједници*, *Безбедност*, год. 37, бр. 3, Београд, стр. 289-298.
16. Милосављевић, Б., (1997). *Наука о полицији*, Полицијска академија, Београд.
17. Никач, Ж., (2012). *Концепт полиција у заједници и почетна искуства у Србији*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд.
18. Rich, T., (2001). *Crime Mapping and Analysis by Community Organizations in Hartford, Connecticut*, National Institute of Justice, Research in brief No. NCJ-185333, March 2001, Washington, DC.
19. Paulsen, J. D., Robinson, B. M., (2004). *Spatial aspects of crime: Theory and Practice*, Pearson Education.
20. Ratcliffe, J. H., McCullagh, M. J., (2001). *Chasing ghosts? Police perception of high crime areas*, *British Journal of Criminology*, 41(2)2001, pp. 330-341.

21. Симоновић, Б., (2002). *Нове методе криминалистичког планирања*, Безбедност, год. 44, бр. 5, Београд, стр. 24-48.
22. Симоновић, Б., (2006). *Раџ полиције у заједници (Community policing)*, ВШУП, Бања Лука.
23. Сајнер-Мраовић, И., Фабер, В., Воларевић, Г., (2003). *Strategija delovanja policije u zajednici*, МУР Републике Хрватске, Загреб.
24. Cassidy, T., (1999). *Privacy issues in the presentation of geocoded data*, Crime Mapping News, 1(3), Washington, DC.
25. Chainey, S., Ratcliffe, J., (2006). *GIS and Crime Mapping*, John Wiley & Sons, Ltd.
26. Corder, W. G., (1986). *Strah od zločina i policija: procjena strategije smanjenja straha od zločina*, Izbor, br. 4, МУР Републике Хрватске, Загреб.
27. Wartell, J., McEwen, T., (2001). *Privacy in the Information Age: A Guide for Sharing Crime Maps and Spatial Data*, US Department of Justice, Washington DC.
28. Шкулић, М., (2003). *Нове методе и компјутерски системи у савременој криминалистици*, Безбедност, год. 45, бр. 1, Београд, стр. 12-29.

Crime Mapping and Police-Community Partnership Improvement

***Abstract:** Information exchange is one of the key aspects of good police – community partnership. Having this in mind, the paper highlights the importance of crime mapping in informing and mobilizing community members to achieve a common goal - improving safety and quality of life in the community. By combining information from different sources, according to the old adage according to which “a picture is worth a thousand words”, crime maps easily inform citizens about crime and other issues relevant to their safety, allowing them to spot problems, identify their causes and - through team work with the police - ensure their solving and reducing risk factors. Pointing to one of the possible areas of crime maps’ application in police work, the paper affirms the necessity of integrating them into everyday police practice.*

***Key Words:** crime mapping, GIS, partnership, community policing, police*